

FÆNGSELSPERSONALET

INTRODUKTION

Fængslet var arbejdsplads for mange faggrupper. Fængselsbetjente og værk mestre tog sig af overvågningen af fangerne, mens sygeplejersker, lægen og psykiateren tog sig af fangernes helbred. Derudover bestod personalet blandt andet af en præst, en bibliotekar, undervisere og forsorgspersonale, jurister og kontorpersonale. Den øverste leder af fængslet var inspektøren.

”Hele Horsens Strafanstalt ledes af en inspektør og en viceinspektør; den har desuden i sin tjeneste en præst, læge, bogholder, økonomiforvalter, lærer for fællesfanger, lærer for cellefanger, 3 kontorister, en overværkmester, spisemester, 2 overbetjente, en vagtmester, sygebetjent, portner, vagtbetjent, 41 opsynsbetjente, 7 dagvogtere, 12 natvogtere, 2 vægttere.” (Forfatter Albert Dam, 1910)

”Den største gruppe medarbejdere udgøres af opsynspersonalet, det vil sige fængselsbetjente og vagt mestre. Fængselsbetjentenes vigtigste opgave er at holde opsyn med de indsatte. Betjentene ledsager undertiden de indsatte under udgang, ligesom de ledsager og overvåger den indsatte, hvis han skal rundt i fængslet.” (Kortfattet orientering om Statsfængslet i Horsens, 1990)

BETJENTENES Udstyr

Betjentene var udstyret med en stav og en fløjte. I dag er de udstyret med peberspray og en overfalds-alarmer. Det eneste sted inden for murerne, hvor skarpladte skydevåben indtil 1924 var en del af overvågningen, var i kirken. Dette blev omtalt som ”kirkeforsvaret”. Fangerne var indtil 1924 tvunget til at gå i kirke, og det betød, at mange fanger var samlet på et sted, hvilket øgede muligheden for fangeoprør.

”Under udførelsen af sin tjeneste skal fængselsmanden være reglementeret påklædt, bære signalføjte på foreskrevet måde og være i besiddelse af stav eller andet reglementeret forsvarsmiddel, samt af kniv og tændstikker.” (Almindelig instruks for fængselstjeneste, 1948)

”Magtanvendelse, herunder brug af staven, skal ske med besindighed for ikke at tilføje større overlast end nødvendigt, og ved anvendelse af staven bør det tilstræbes kun at ramme armene eller ryggen.” (Almindelig instruks for fængselstjeneste, 1948)

”Fængselsmanden må nøje passe på de ham betroede nøgler. Han må således aldrig lade dem blive siddende i låsene eller lægge dem fra sig under tjenesten. Nøglerne afleveres, når tjenesten forlades.” (Almindelig instruks for fængselstjeneste, 1948)

"Naar der kræves orden og renlighed af fangerne, er det nødvendigt, at dette også præger fængselsmandens klædedragt og person." (Almindelig instruks for fængselstjeneste, 1948)

BETJENTKONTOR OG BETJENTBUR

På hver celleafdeling havde betjentene i nyere tid et kontor og et observationsrum, der blev kaldt et betjentbur. I observationsrummet holdt betjentene opsyn og udleverede post og medicin. I kontoret holdt de afdelingsmøder, skrev rapporter og lignende. Fangerne måtte kun komme i observationsrummet.

OVERVÅGNING AF FANGERNE

"Ud over reglerne for dagens forløb i tid og rum er der regler for opførsel og sprogbrug. Der føres journal over fangen. Der skrives notater om opførsel, vaner og hvem han omgås. Der er regler for hvordan fanger skal omgås hinanden. Der er nøje regler for indretning af celle, størrelse af gulvtæppe og møbler." (Fange, 1988)

FANGER OG BETJENTE

Fællesskabet mellem fanger og betjente var modsætningsfyldt. "Betjenten bør erindre, at han ikke er fangernes kammerat, men deres foresatte", står der i Instruksen fra 1948, og det bakkes op af en fange i 2009: "Det er simpelthen svært at hygge sig med det samme menneske, som låser dig inde, skriver notater om dig, og om fornødent lægger dig i håndjern og placerer dig i straffecelle."

"På en måde skal man være både bussemand og trøster. Den ene dag skal man snakke med en indsat om hans problemer med familien, og den næste dag giver man ham en disciplinær straf eller visiterer ham for narko. Det kan da godt give problemer at have begge roller. Det vigtige er, at man bliver respekteret af de indsatte, og at de synes, man er retfærdig." (Fængselsfunktionær, 1989)

"Jeg oplevede fængslet som en konfliktzone for stadige kampe mellem fængslets forsøg på at kontrollere og disciplinere fangerne og disses forsøg på at forsvare eller udvide deres handlemuligheder og råderum." (Fange, 1988)

VOLD MOD ANSATTE

"En indsat gik amok og overfaldt to fængselsbetjente i isolationsafdelingen i Anstalten ved Herstedvester. Begge betjente måtte efterfølgende på skadestue." (Politiken, 2013)

"Antallet af registrerede overgreb imod fængselsfunktionærer er steget. I alt blev 482 medarbejdere udsat for vold eller trusler i 2010." (Fængselsforbundet, 2011)